

M. J. Jasiellońska
Kraków
Sw. Anny 19

טשענאטאכאווער

רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

ערשטע אלעז גר. 6. - טעלעפאן גר. 22-01

ערשיינום יעדען פרייטאג.

אנגאבע פרייז פאר א פילימעטער שורה:

ס'רין טעקסט 40 גראשען

אין טעקסט 60 גראשען.

די ערשטע און לעצטע זייט פאלט 8 אנאנסען טעלעפאן.

אנגאבע פרייז פאר א נומער 20 גראשען.

טעקסט פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 22-01.

ס'רין אינזשעל פון די אנאנסען זיי די רעדאקציע נישט טעלעפאן און און.

Częstochowa, Piątek 25 sierpnia 1939

ליכט-צינדען 6,27

פרייטאג פ' תמוז י' אלול תרצ"ט

דער שנעלסטער וועג קיין ארץ-ישראל!

ס'רעדעפרייט: 19 m. 147, Marszałkowska, Warszawa, AKADEMICKIEJ, TRYBUNY WYDZIAŁ WYCIECZKOWY

קארעספאנדענץ ביילעגען א פאסט-מארקע.

Dr. L. ŁUŃSKI

Aleja 31

פרייז - קראנקהייטען און

אקווערע

נעמט אן פון 8.30-10.30 און

פון 4-7.

2-טע אלעז 31 נא

טעלעפאן 17-84.

Dyrekcja Gimnazjum i Liceum Humanistycznego oraz Szkoły Powszechnej

D-ra FILIPA AXERA

zawiadamia, że egzaminy wstępne powokacyjne rozpoczną się w niedzielę, dnia 3-go września 1939 r. o godzinie 9-ej rano

Zgłoszenia są przyjmowane codziennie w godz. 10-12.

אָווענד - קורסען ביי דער האַנדווערקער - שולע

גארנצארסקא 8.

אלע שילער, פיי די, וואס ווילען ערשט אַנקומען אויף דער אָווענד-שולע ווי אויך די שילער, וועלעך לערנען זיך שוין אויף די אָווענד-קורסען דאָר-פֿען זיך פֿערשרייבען אין דער קאַנצעלאַריע, גאַרנצאַרסקאַ 8. די איינשרייבונגען קומען פֿאַר פֿון 20 שפּעטען צו 30 שפּעטען ה.י. איינשליסליך פֿון 9 ביז 1 מיטאָג און פֿון 5 ביז 7 אָווענד.

Prywatna Szkoła Hebrajska Powszechna

CH. GRYLAKA, B. Joselewicza 9

przyjmuje zgłoszenia nowych uczniów codziennie od 10-13 i od 15-18.

Szkola prowadzona będzie przez

A. LUKSENBERGA

Przedmioty judaistyczne w szerokim zakresie.

Dla niezamożnych ulgi

Lokal zmieniony na obszerniejszy w tym samym domu.

די פריהאטע רעליגיעזע פאָלקס-שול

י. גרילאק, ב. יאסעלע-וויטשא 9

מאכט בעקאנט, אז די איינשרייבונגען פון נייע שילער זענען אנגענומען טאג-טעגליך פון 10-13 און פון 15-18.

די שול זענען געפיהרט אונטער דער לייטונג פון

א. לוקסענבערג.

ס'ווערט געלערנט פון פרייז פון גמרא, העברעאיש, שפעטער און ליטעראטור, קריאת התורה פאר-ברייטונג צו בר-מצוה.

פאר שילער, העלעך בעזוכען אנדערע שולען, זענען ספעציעל אָרגאַניזירט נאָכמיטאָג קורסען פֿאַר יודאַאיסטישע לימודים, - פֿאַר אונטער-מעגליכע הנהגות.

דער שול-לעקאַל איז געהאַרען פֿערגרעסערט און איבערגעטראָגען אין זעלבען הויז.

די האַנדווערקער-שולע

גארנצארסקא 8

מאכט בעקאנט

אז די איינשרייט-פּאָממענט קומען פֿאַר דעם

29 און 30-טען ד. ת.

אָנהויב פון 9 פרייה.

דאס שול-יאָהר הויבט זיך אָן דעם דריטען ווושעשען.

הננו מביעים בזה את רגשי השתתפותנו החמה בצערם של מחותנינו משפחת ענגעל וליפשיץ

למות עליהם אשתם ואמם העדינה

איידיל

המקום ינחם אותם ולא יוסיפו לדאבה עוד.

דוד שלמה זנדברג ומשפחתו.

עסוף אבל ושהח קמה הנני צומד על קברו הרעון של ידידי רבי אהוב-נפשי מימי הילדות החבור המצוין ועדין רוח

יוסף קאמיונר ז"ל (ווילנא)

שנקסף בדמי עלומי והנני גביע את רגשות השתתפותו בצערם ארבי של הורי ומשפחת המנוח. ב' תמוז

מתתיהו יכימוביץ צינסטוחוב.

רגשי-השתתפותנו החמה באבלו הכבד של מר צבי חייבבוים למות עליו אביו

ר' משה ז"ל

יעקב רוזינר ורשיתו.

TOWARZYSTWO ŻYDOWSKICH SZKÓŁ ŚREDNICH I POWSZECHNYCH

w Częstochowie, Jasnogórska 8-10

zawiadamia, że

EGZAMINY

do szkoły powszechnej, gimnazjum i liceum rozpoczną się po feriach w dniu 1 września o godz. 9 rano.

Zgłoszenia przyjmuje kancelaria codziennie od 9-11 rano.

Szkoła Doksztalająca Zawodowa Żeńska dla terminatorek

Związku Rzemieślników-Żydów

podaje do wiadomości, że zapisy na rok szkolny 1939-40 odbywać się będą od 24 sierpnia do 1 września w kancelarii szkoły przy ul. Przemysłowej 10 w godz. 17-20.

Przy zapisie nowowstępujące winne przedstawić metrykę urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne, podanie pracodawcy(nicy) o przyjęcie pracowniczki do szkoły (blankiety podań wydaje bezpłatnie kancelaria szkoły) oraz 2 fotografie.

אכטונג!

אין דער אַכראַנקע, פּושעמיסלאַווא 6

זענען אנגענומען איינשרייבען קינדער אין פֿלעטער פֿון 21 ביז 7 יאהר

די איינשרייבונגען קומען פֿאַר דינסטאָג, ד. 29, מיטוואָך, ד. 30 און דאָנערשטאָג, ד. 31 אויבסט פֿון 11 פרייה ביז 1 פּיטאָג.

די עלטערן ווערען געבעטען מיטצוברענגען די מצטיקע פֿון קינד. דער פֿאַר אַ טאָג.

7-io klasowa prywatna Szkoła Powszechna Mag. T. Wajnberżanki

I-sza Aleja № 8

איז מודיע, אז ס'ווערען אנגענומען איינשרייבונגען אויפֿן נייעם שול-יאָהר יעדען טאָג אין דער שול-קאַנצעלאַריע פֿון 9 פרייה ביז 12 מיטאָג.

בעמערקונג: פֿון איינשרייבונגען שול-יאָהר אָן ווערט איינגעפיהרט בעזונדערע קלאַסען אויך. פֿאַר שילער פֿון אנדערע שולען, פֿאַר אלע לומדי הי'הדות זיי חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, תלמוד, העברעאיש און יודישע געשיכטע ווערן די בעסטע טעענט. טאכאָדער פֿעדאָגען און לומדי - תורה. די ראיִגע לומדים וועלען פֿאַרקומען יעדען טאָג אין די נאכמיטאָג-שעה'ן.

פאַרבעריי

אין בעמישע וועשערריי

"BENETA"

פאַבריק און קאַנטאָר: ב. יאָסעלעוויטשא 11

פּיליע 2 - אלעז 16 (הויז פון ה' איסקר)

מענער - קראַגענס ווערען ווייטער געוואַשען מיט דו-ערהאַפטען שפּיגעל-גלאַנץ צום פּרייז 12 גר.

ספּעציעליטעט:

(1) אויפֿפרישען (פאַרבען) לערנער קורסעס, (2) פאַרבען לויט מוסטערן, (3) דעטשייערען (ארויסנעמען) פֿלעקען, אָהן וואַשען אויפֿן אָרט, (4) כעמישערייניגען און פּאַסטאָריזירען קאַפּעלעס, די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט אונטער דער לייטונג פֿון אַנ-אַבסאָלווענט פֿון דער כעמישער אינדוסטריע-שולע אין וואַרשא מיט לאַנגיערהיגער פּראַקטיק

WIGDOROWI GRANKOWI z powodu zgonu

b. p. BRATA Jego

serdeczne wyrazy współczucia składają

Kierownictwo i członkowie

SEKCIJ BOKSERSKIEJ

zsgs. „Makkabi” w Częstochowie

SUDORYN

AP. KOWALSKI

ubruwa radykalnie

POT; WON

Kino „LONA”

פרעמיערע!

KONFLIKT

לויט דער ערצעהלונג

„Siostry Kleh”

דעם דאָזיגען פילם פֿאַרפֿען אלע זעהן! ערלויבט פֿאַר יונגען פֿון 18 יאהר אָן.

Kino STYLOWY

Aleja 27.

רעוועלוציע - קאָמעדיע

Niewidzialnarywalka

אין דער הויפט-ראַל:

קאַנסטאַנץ בענעט

גלייכווערטלעך פון דער סדרה

פון יחיאל טשענסטאכאווער

כי תצא

כי תצא למלחמה על אויביך

נגד אויבך (מדרש)

די תורה האט פארגעזאגט, אז עס וועט קומען א צייט, ווען די וועלט וועלען לעבען בשלום אויף די ערד, נישט פיהרען קיין מלחמות מיט די שכנים, נאך די וועלט ווערען גע- צווינגען ארויסצוגעהן פיהרען קריג נגד אויבך - געגען דיין פיינד, וועלכער וויל דיך פראוואַצירען און בעפאלען, דאסמאלס פרויזכער איך דיר, אז: נתנו ד' אלפים בידך ושבית שבו - וועסטו דעם שאנא מנצח זיין און איהם מאכען אונטערטעניג.

ובכתה את אביה - ירח ימים

נאך וואס חאט זי געברויכט צוריק צו געהן אין פאסער'ס הויז פאר דער חתונה? נאך דער פסוק הויבט זיך און: והסירה את שמלת שביה מעליה - זי וועט אויסטוהן איהרע מיי- דעלישע מלבושים, אין צוריק- קומען אין איהרע עלטערנס' הויז אצוויינען אַנאָיאָסישער פאר דער חתונה: ובכתה את אביה ואת אמה, ערשט דאָמאַלס, ווען זי וועט דאס בעקומען והיתה לך לאשה - וועסטו קענען זי נעמען פאר א פרוי.

כי יהיה לאיש בן סורר ומורה

געווען אין ש-ן אַנאָלסער רב, וועלכער איז דאָרט געווען אויפ'ן כסא-הרבנות עטליכע פיערציג יאהר. צוליב זיין עלטער האט ער שוין נישט געקענט זיין טעטיג ווי אין די יונגע יאהרען. א גרויסע יודען מיט'ן ראש הקהל אין דער שפיץ האבען זיך דעריבער אַרָאָגעברענגט א יונגעמאַן, וועלכען זיי האבען געקרוינט אלס ראש ב"ד. דאס האט פערדראָסען די בעלי-בתים און יעדען שבת איז צו- ליב דעם אויסגעבראַכען א מחלוקה אין דער שוהל, וואו דער יונגער רב האט געדאווענט. דער רה"ק האט בעטוהלען דעם חזן איינצורופען דעם יונגעמאַן מיט'ן טיטעל מורה מרינו, אזוי ווי עס קומט א רב. דער חזן אָבער, וועלכער איז געווען פון אלטען רב'ס צו האט נישט געוואלט. דאס האט נאך פערגרעסערט דאס פיער- פון מחלוקה. דער דאָזיקער האט אָב- געשטעלט דעם חזן פון זיין טעטיג- קייט און צוגענומען א נייעם חזן, מיט וועלכען ער האט געמאַכט א קאָנסראַקט אויף פינף יאהר גמאט, אז ער זאל אויפנומען דעם יונגעמאַן צו קריאת התורה מיט'ן טיטעל מורה

פון א שטיק, איהם צוגעבינדען צו זייער שיף און געבראכט צו זייער צרע.

א גרויסער צוואַנצנלייק פון אלע יודען אין וואָרטס איז באַלד געווא- רען, ווען מען האט אויפגעמאַכט דעם קאָסטען אין דאָרט געפינען א ספר- תורה.

כאָטש דער קאָסטען איז דורך דריי טעג געווען אין וואָסער און עס זענען אין איהם געווען פונג געווען לעכער און שפאלטען, האט דאס ספר דערפון נישט געליטען. ס'איז נישט געווען נאָס, נלייך ווי עס וואָלט נאך קיינמאל נישט געלענען אין וואָסער.

אין דער בענעדיקטונג פון אלע וואָר- מסער יודען איז דאס וואונדערליכע ספר אַוועקגעפיהרט געוואָרען אין דער אלטער שוהל און מען האָט עס אוועק- געשטעלט צווישען די אַנדערע ספרי- תורות.

אין אַנהויב האָט מען בשום אופן נישט געקענט דערקעהן פאָנוואָנען דאָס דאָזיקע ספר קומט און ווער עס האָט עס אריינגעוואָרען אין טייך ריין.

ערשט מיט א צייט שפעטער איז מען אין וואָרטס געוואָרען געוואָרען, אז דער גרויסער גאון דער מהר"ם טרו- טענבערג איז נפטר געוואָרען אין גע- מענעניש, אין דער פעסטונג איינצו- היים ביי מאַינץ, און אַז ער איז גע- ווען דער סופר פונ'ם ספר תורה און אַז ער האָט דעם קאָסטען אָנפערטרויט די שטורמישע כוואַליעס פון דעם טייך ריין, אַז זיי זאלען עס אַוועקפיהרען אין א יודישער קהלה.

מען האט אויסגעקענט די צייט, ווען דאס ספר איז געפונען געוואָרען, און דאס איז פונקט דריי טעג שפ- טער נאָכ'ן התלקות פונ'ם גרויסען גאון. דאס ספר איז שטענדיג געהאַלטען געוואָרען אין גרויס כבוד. מען האט זיך נישט פערניגען דערין צו אָפס צו ליינען, נאָר בלויז צוויי מאל א יאהר: יום כיפור און מנחה און שמחת-תורה, צו סיום-התורה און התחלת התורה, היינטיגע צייטען, ווען דאס ספר איז שוין אַזוי אַלט, איבער זעקס הונדערט יאהר, און די יריעות זענען שוין אַזוי שטאַרק אָנגעשוואַלט געוואָרען, ליינט מען אין איהם נישט משה ווי אין מאל אין יאהר, אום שמחת תורה, צו סיום התורה און התחלת התורה.

י. מ. ס.

פרעך איננו שומע בקולנו - האָרט אונז שוין לאַנג נישט און נאָך קינד- ווייז איז ער שוין געווען א זולל וסובא.

שלח תשלח את האם

ווענערדיגן ר' הערשיל ווערט דער- צעהלט ווען ער איז געווען א יונגעל האט די מוסר ערב שבועות אָנגע- באַקען קינדלעך אויף יום טוב. דער יונגער ר' הערשיל, וועלכער האט חשק געהאט פון זיי טועם צו זיין איז אריינגעגאנגען צו דער מוסר און געזאָגט, אז דער פאטער רופט זי און במשך דער צייט אַרָאָגענומען פאר זיך א גרעסער צאהל קינדלעך.

ווען די מוסר איז צוריקגעקומען אין געזעהן, וואס דער בחור האט גע- מאכט, האט זי עס דערצעהלט דעם מאַן. דער פאטער האט איהם געפרעגט הימלן, אזוי טהום א ישיבה בחור? האט ר' הערשיל געענטפערט: איך האָב מקיים געווען א מצות עשה אין דער תורה, וועלכע מיינט, אויב דו וועסט זעהן גוטע קינדלעך אָנגעקען שלח תשלח את האם - זאָלטו דו מוסר ארויסשיקען ואת, הבננים תקח לך - און די קינדלעך זאָלטו דיר נעמען, למען ייטב לך - וועסטו טא- קי וויסטען פון א נוסען טעם.

לא תתעב אדמי - כי אחיך הוא

האָב נישט קיין פרעסעניוע צו אדומ'ען, אַז ער בעהאנדעלט דיך נישט אַזוי ווי אַנאָנדרען, דו גיזט ביי איהם נישט קיין חשוב, נאָר צו שאַנד און צו שפאָס - כי אחיך הוא - דאס איז א יוד'ס ארבייט, וועלכער בעוואָרט איהם עפטער'ס מיט מסירות און בעשמוצת דין, ער וואָלט נישט געוואוסט דיר שלעכטס צו טהון, ווען א יודישע האַנד וואָלט נישט געווען דעריין.

לנכרי תשיך לאחיך לא תשיך

א נייסטליכער האט געפרעגט ר' עקיבא אינר ז"ל: איהר זאנט, אַז די תורה האט געזענען גלייכע געזענען דער ולאורח - פאר פרעמדע ווי פאר יודען, פארוואס האט די תורה געהיי- סען פון א נכרי נעמען פראַצענט און פון א יוד פערבאַטען? ר' עקיבא אינר האט איהם געענטפערט מיט א הלצה, דער פסוק מיינט אַנדערש: לנכרי תשיך - ווייל דאָרט וועסטו זיין זיכער מיט'ן געלד און צינזען דאָגענען לאחיך - א יוד זאָלטו נישט באַרען, דען אויב ער וועט דיר צאָהלען פראַ- צענט, וועט ער נישט האבען דעם קיין צוריקגעבען און דער פסוק לאָזט אויס: למען יברכך ד' אלקים - אויב וועסט אזוי טהון פיוטו געהאַלען.

איננו שומע בקול אביו - ובקול אמו

געוועהנליך ווערט א קינד א סורר ומורה, ווען ער האט נישט די גע- העריגע פרצייהונג. דאס קומט, ווען די עלטערען זענען נישט צווישען זיך אייניג, דער פאטער וויל דאס קינד שיקען אין א ישיבה אָדער בית יעקב שולע, דאָגענען די מוסר - אין גימנאזיום. דאס קינד ווייסט נישט וואס צו טהון, לערנט ער דעריבער נישט אין חדר און נישט אין שולע. דאס קומען צו געהן רי עלטערען און זא- בען: בנינו זה סורר ומורה איננו שומע בקול אביו - ער פאָלגט נישט זיין פאטער, וועלכער וויל פון איהם מאכען א רב, ובקול אמו - וועלכע ווינט ער זאָל ווערען א דאָקטאָר.

איננו שומע בקולנו זולל וסובא

דער פסוק הויבט זיך אָן, או די עלטערען האבען געזאָגט: בנינו זה סורר ומורה, וואס פאר א ווערט האט דערנאָך דער אויסלאָז זולל וסובא, דאס איז דאָך א קלענערע בעדייטונג ווי דאס ערשטע נאָר די עלטערען זאנען אזוי: בנינו זה סורר ומורה - אונזער זוהן, וועלכער איז היינט אזוי

כי תדור נדר לא תאחר לשלמו. געווען א גביר, וועלכער האט כסדר מנדר געווען בעת קריאת-התורה און קיינמאל נישט בעצאהלט. איינמאל פּרעגט איהם דער רב: אויב איהר האט אין דער מיינונג נישט צו בע- צאהלען, נאך וואס זענט איהר מנדר? דער גביר האט געענטפערט: איך האב א ווייב א שלאג, וועלכע איך קען נישט פטור ווערען, אזוי אבער ווי בעוון נדרים נשים מתו-אויב מ'צאהלט נישט קיין נדר, שטארבט דאס ווייב, האב איך געפינען דאס איינציגע מי- טעל ווי אזוי פון איהר פטור צו ווע- רען. דער רב האט געזאָגט: איהר האט א גרוימען טפול, די תורה ווייזט אונז אָן כי תדור נדר - לא תאחר לשלמו - אויב דו נועסט מנדר זיין, זאלסטו גלייך בעצאהלען זיך דער ידרשנו ד' אלקים מ'ע מ'ך - דער רב'ש'ע וועט דעם נדר פערלאנגען פון דיר, דו ביזט דערפאר פעראנטוואָרט- ליך, נישט דיין ווייב, רעריבער קענסטו שוין דרייטס די נדרים בעצאהלען.

לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן

עס זענען פּרעהאַן פיעל קמצינים, וועלכע האבען אין דער טאָש צוויי טייטער'ס, איינעם מיט פיעל געלד א צווייטען, וואו עס ליגט נאָר פט- ליכע גראַשען. אז מ'קומט צו איהם נאָך א נדבה, ווייזט ער דעם ליידיגען טייטער, וואס זאָל בעדייטען, אז ער האט נישט קיין געלד. דעסלייכען צוויי פּעקלעך, איין פּעקעל מיט פאַ- פּיערעסען, א צווייטעס - ליידיג, בכדי ער זאָל נישט ברויכען אַוועקצו- געבען, דאס זאָגט דער פסוק: לא יהי לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה, זאָלט נישט האבען אין דער טאָש צוויי בייטלעך - א גרויסען פאר דיר און קליינעם - פאר א צווייטען, איפה ואיפה גדולה וקטנה, נאָר: אבן שלמה וצדק יהי לך - איין טייטער פאר דיר און פאר דיין חבר זאָלטו הא- בען.

BOLU GŁOWY
 KOWALSKINA
 PRZY PRZEZIEBIENIU GRZYBIE-KATARZE

אויסגעפיהרט נאָר דאָס איז געווען אַבצו- שרעקען די איבריגע לאַקאָטאָרען, וועלכע צאהלען נישט קיין דירה-געלד...

מען זאגט איהם נאָך א שבה...

עס פיהרט זיך שוין אַזוי אין דער וועלט, אז נאָכ'ן טויט זאגט מען יע- דען נאָך א שבה. מען בעמיהט זיך צו פּערגעסען די עוולות, וואס דער מת האט געטהון עמיצען ביים לעבען. איצט איז ער טויט, זוכט מען פון אונטער ד'רער ארויס עפעס, וואס זאָל דעם געשטאַרבענעם דערמאנען צום גוטען. ביי יודען איז דאָך גע- שאַפּען געוואָרען זאָנאָר א ווערטלי, וואס בעשעפטיגט דעם דאָזיקען פּאַקט: אחרי מות קדושים אמור, ד'ה או נאָכ'ן טויט זאגט מען, אז ער איז געווען א קדוש...

דען, זיי אלע האבען זיך געווישען צוזאַמען מיט זייערע אומגליקליכע חברים מיטצושטאַרען, זיי האבען נישט געקאָנט איבערטראַגען דעם געדאַנק, אז זיי זענען זעלבע קומען צו- זאַמען און פּלוצים, זאָלען עטליכע פון זיי זיך נישט משהר אומקעהרען. פון די קאָרינע רייד פון ה' ב. האט זיך ארויסגעוויזען, אז די דאָזיקע טראַ- געדיע, וואס האט געמאַכען זייערע חברים וועט אייביג לייבען אין האַר- צען פון די לעבען-געבליבענע, ווי א גר תמיד פאר דעם טראַגישען טויט פון זייערע נאָנטע.

מען קומט אָב מיט א זיפץ און מיט א נעבעכליך...

אויף גאַרנצאַרסקא 11 איז פאַרגע- קומען אַנעקסמיסיע: מען האָט אַרויס- געוואָרען פון דער וואוינונג א בלוט- אַרימע משפחה, וועלכע געפונט זיך אויף דער גאַס. ס'זענען פאַרגעקומען דין- תורות, מענטשן האָבען זיך אַריינגעלענט, עס האט אָבער גאַרנישט געהאַלפּען. די בעלי-בתים (מסתמא נישט קיין גרויסע עשירים) האבען זיך איינגעשפּאַרט עקסמיסיע. (טייל זאנען, אז לעולם וואָלטען זיי אפּשר די עקסמיסיע נישט

פון פּרשטאַרבענעם, ס'ווענדט זיך נאָר, ביי וואס פאַרע אומשטענדען ס'קומט אויס צו זאנען דעם שבח. ביי יודען למשל, זאגט מען נאָך שבתים, אז דער נפטר איז געווען א בעל צדקה, אַנעקלעכער, אָנגעהייער- נער יוד, קיינעם נישט קיין שלעכטס געטהון. אויך ביי אַנדערע פעלקער ווערען אָנגעשאַצט די מעשים אלס לויבנסווערטע, אויב זיי שטעהן אין איינקלאַנג מיט דער מאָרעל, גוטע מדות, אונזערע ענדעקעס האבען אָבער אין זייער שבתים-צעטיל אריינגענומען א נייעם, נאָך נישט ביז איצט אָנגע- גומענעם און אַנעקענטען כּלל, ביי זיי הייסט א שבח נאָך א טויטען, אויב יענער האט ביים לעבען גע- קעמפט געגען יודען, אויב יענער איז ביים לעבען געווען א שונא ישראל, איז דאס א גרויסער שבח אויף נאָכ'ן טויט.

די וואָך לעזען מיר אין גאַנציק'ן, אז דער און דער נפטר איז ווערט, אז מען זאָל נאָך איהם נאכזאנען שבתים און דער וויכטיגסטער שבת איז, אז ער האט ביים לעבען גע- קעמפט געגען יודישען האַנדעל און זיין לעבענס-אויפגאבע איז געווען צו ענטיידישען דעם האַנדעל מיט דע- וואַסיאַנאַלען.

דער קאָמפּער' איז שוין טאַקי טויט אָבער א שבח דאַרף מען איהם נאָכזאנען...

זי איז געווארען

וואונדערשעהן

אין משך

פון 8 מאג

דאָס אַ מיידעל האָט ערצילט די דאָזיגע וואונדערליכע ענדערונג אין אויסזען אין משך פון 8 טאָג. דער אונטערשטער אוי-טענישער בריק קלערט גענוי אויף ווי אזוי זי האט דאָס געמאַכט און ווי אזוי יעדע איינע פרוי קאָן ערצילען דאָס זעלבע.

פון ווייטן קאָליר — ער מאַכט די היט פריש און העל, ער לאָזט טונאָדער די וועגערע און ער בעקעמט די פערבויטערטע פאָרען.

עס ווערט גאַראַנטירט, אַז דאָס געלד וועט ווערען צוריקגעקערט

יעדע פרוי, בעזונדער ווי מיר דער אונגע-וועהליכער מלכע, 3 מינוט טעגליך, קאָן בע-קומען אַ מיידעלעס היט און אַ וואונדערשעהן פרישע צערע. די רעזולטאָטן זענען אין סדר-גע. דער פאָלען געווען זעלבע אויסגעוועהליכע, אַז מיר קאָנען דרייַסט געבען די דאָזיגע געלד-גאַראַנטיע. קויף נאָך היינט 1 טויזעט פון די אויספירענדע קרעמען Tokalon. געברויך ווי לויטן פאַרשייטע אין משך פון 10 טאָג. אויב די וועלט נישט זיין ענטציקט מיטן אונגעוועהליך גלעקליכען רעזולטאָט, שיק אונז אַריין די פער-פאַקט, אַסילו אויך דאָן, ווען דער קרעם וואָרט געווען מער ווי אויף אַ העכסט אויסגעצויט און מיר וועלן דאָס געלד אינגאַנצן אומקערען. "Ontax", Warszawa, Steplńska 9.

קום מיט מיה גלויב אין אליין דערין, שרייבט פרוי X..... ווען ליקו ארץ מיינע סאטאגראפיעס פון פאר 8 און 10 טאג. כהאב נעהט קנישעלעך אויסן סטערן, ארום מול אין די אויגען, מין צערע אין געווען טונקעל און נישט-פריש. היינט אבער רוסט ארום מין רינע, העלע, גלאַטע צערע בע-אונדערט און קנאה ביי מינע זעלע חכרעס. און האב ווי אלע געראטען צו געברויכען דעם אויספירענדען קרעם Tokalon וועלכער איז פראשירט לויט דער אריינגעלעכער פראנצויזישער פארשייט פון די פערטע קרעמען Tokalon דעם קרעם רוסט (ראש) אין אונזער און דעם קרעם ווייס אין משך פון טאג. איינצע האַפּען מיר גאָנגן איינפאַך אויסגעלאַבט, ווי לאַנג ווי האַפּען אליין נישט אויסגערויבט די דאָזיגע קרע-מען. נאָכץ פּעסטעלען די אויסגעוועהליכע רעזולטאָטן, זענען ווי גענוי ווי אין ענטציקט. דער אויספירענדער קרעם Tokalon קרעם ענטציקט. ענטהאַלט באַצעל — אַ אינגעוועהליך לעבענסע-היגע און פּעריוונערנדע סובסטאַנץ, וואָס איז ענטציקט געווארען דורך אַ בערימטען פראַנס-סאַר פון ווענעזיאַ אוינערוועיטעט. געברויך דעם אויספירענדען קרעם Tokalon ראַז-קאָליר אין אויגען, אַרין שלאַפען-געהן — ער פרישט אויף און ער פּערטענערט די היט בעתן שלאָף. די היט ווערט קערוניג און די קנישעלעך פער-שיינדען, מייסאָג געברויך דעם קרעם Tokalon

פון דער אַרנאָגע

אין דער אַרנאָגע אויף פּושעמיס-לאָווע 6 קומען פאַר איינשרייבונגען פון קינדער אין עלטער פון 3 און א האַלבע צי 7 יאהר אָנהייבענדיג פון דינסטאג דעם 29 ביו דאָנערשטאג דעם 31 ד. ה.

די איינשרייבונגען קומען פאַר פון 11 ביו 1 נאכמיטאג.

עס וועט געבעטען ביי די איינ-שרייבונגען מיטצוברענגען די מעט-ריקע פון קינד.

נדרות אין רעדאקציע פאַר „תומכי עניים“

ה' ויסער לאנגער אלצע 10 5 קילאָ ברויס.

די ה"ה יוהאן און מרדכי איזראַ-עלאָוויץ געזאַמעלט אויף א תנאים 4.10 זל.

פראַנציע נאַכטיגאל צו איהר געוונד ווערען 8 קילאָ ברויס.

העגען די געגען-לופט - סכראָנעס

די סעאַט פּערוואַלמונג האט פּונאַנ-דערגעשיקט צו אלע בעזיצער פון הייזער, וואס דער פּערנעהם בעטרעמט מצהר פון 2500 קוביק-מעטער, מורעוה, אַז ווי קנען בעקומען אין דער סעאַ-טישער גוי-אינספּעקציע פּראַיעקטען אויף סכראָנעס און ווי דארפן דערי-בער גלייך צוטראַטען צום בוי.

אין די נאָהנסטע טעג וועט שוין אַרויס א פּעראַרדנונג פון דער מאַכט וועגען צוואַנגס-בוי פון די סכראָנעס.

KINO „EDEN“

גרויסער פּוילישער זיסען-פילם — צו ביליגע פּרייזען לויט דער רעזעלעוונג פון דאָלענאַ מאַסטאַקאָויטש

Dr. MUREK

אין דער אויספירונג פון די אויסגע-צייכענס ווארשאוער אַרטיסטען.

אין דער אויספירונג פון די הינע פולקען געבוירען א פיערלינג: צוויי מיידלעך און צוויי יונגען. אלע קינדער זענען געקומען אויף דער וועלט געזונד און אויך די מוטער פיהלט זיך גע-זונד.

א ברעף אין רעדאקציע

זעהר געעהרטער ה' רעדאַקטאָר! פּרלויבס מיר אין אייער וו. ציי-טונג אַבזאָרדיקען פּאַלענדעס: צום ה' אָדוו. מ. קאַניאַרסקי פאַר-זיצער פון קהלה ראָט, פּאַרויצער פון קלוב טאַוואַרושיסקי און פּאַרויצער פון דער אָנהאַרצענטיגער קאַסע, גמילת חסדים ביי דער קהלה-פער-וואַלסונג אין טשענסטאָאָוו. אַנעפּענסליכע אָנפראַגע.

פאַר מיר לינג אַ צעטעל, דער אינהאַלט פון וועלכען דאַרף אייך זיין גוט בעקאַנט. איך גיב דעם אינהאַלט איבער קורץ: רעשט פון דער הלואה 16.66 זל., אַדוואַקאַטען-קאַסע 4.50 זל., געריכטס-קאַסע 17.00 זל., אַנדערע 4.34 זל. צוזאַמען 42.50 זל. פּרעג איך אייך:

(1) אויב אַנאַדוואַקאַט פּערגערטערט די סומע מיט 28 פּראָצענט און מיט געריכטס-קאַסען ווערט די סומע פּערנעטערט אויף 260 פּראָצענט, ס'אָ וויפּעל פּראָצענט טראַנס אויס א הלואה אין אייער אָנהאַרצענטיגע גמילת חסד קאַסע?

(2) צי האַלט איהר נישט, אז דער אַדוואַקאַט אייזערער אין דער גמילת-חסד קאַסע איז א צו-טייערער?

(3) צי ווייסט דער „דוואַינט“, וועל-כער האט געגעבען נעלד אויף אָהנ-פּראָצענטיגע הלואות, וואס פאַר א וואוכערישע און ביינאַרשטישע שטיק סי'ווערען אָננעטהן אין אייער גמילת חסדים קאַסע?

(4) צי האַלט איהר נישט פאַר ריכ-טיג אַרויסצוטראַטען אַמאָל פאַר דער עפּענסליכקייט מיט א פּעריכט וועגען דער סעסינגקייט פון דער גמילת חסד קאַסע?

איך וואָרט אויף אייער ענטפּער. מיט זיך אין א פּרץ.

ווער וועט זיך דערנאָרמען?

א פרוי, א דייטשע פליס'קע, וועלכע געפינט זיך אין דער קריטישסטער לאַגע, אָהן די מינדסטע מיטלען צום לעבען, וועט א בעשעפטיגונג, קען אויך זיין צו הוילן-אריבער. מעלרען אין פליטישע קאַמיטעט ביי דער יודישער קהלה, אלצע 10.

פון דער אַרנאָגע

אין דער אַרנאָגע אויף פּושעמיס-לאָווע 6 קומען פאַר איינשרייבונגען פון קינדער אין עלטער פון 3 און א האַלבע צי 7 יאהר אָנהייבענדיג פון דינסטאג דעם 29 ביו דאָנערשטאג דעם 31 ד. ה.

די איינשרייבונגען קומען פאַר פון 11 ביו 1 נאכמיטאג.

עס וועט געבעטען ביי די איינ-שרייבונגען מיטצוברענגען די מעט-ריקע פון קינד.

נדרות אין רעדאקציע פאַר „תומכי עניים“

ה' ויסער לאנגער אלצע 10 5 קילאָ ברויס.

די ה"ה יוהאן און מרדכי איזראַ-עלאָוויץ געזאַמעלט אויף א תנאים 4.10 זל.

פראַנציע נאַכטיגאל צו איהר געוונד ווערען 8 קילאָ ברויס.

העגען די געגען-לופט - סכראָנעס

די סעאַט פּערוואַלמונג האט פּונאַנ-דערגעשיקט צו אלע בעזיצער פון הייזער, וואס דער פּערנעהם בעטרעמט מצהר פון 2500 קוביק-מעטער, מורעוה, אַז ווי קנען בעקומען אין דער סעאַ-טישער גוי-אינספּעקציע פּראַיעקטען אויף סכראָנעס און ווי דארפן דערי-בער גלייך צוטראַטען צום בוי.

אין די נאָהנסטע טעג וועט שוין אַרויס א פּעראַרדנונג פון דער מאַכט וועגען צוואַנגס-בוי פון די סכראָנעס.

KINO „EDEN“

גרויסער פּוילישער זיסען-פילם — צו ביליגע פּרייזען לויט דער רעזעלעוונג פון דאָלענאַ מאַסטאַקאָויטש

Dr. MUREK

אין דער אויספירונג פון די אויסגע-צייכענס ווארשאוער אַרטיסטען.

HUILE SOLAIRE
Cedib
olejek do opalania
nieodzowny na plaży

Nasz instytut kosmetyczny „Cedib” Kilińskiego 14

SZKOŁA KOEDUKACYJNA I WZOROWE PRZEDSZKOLE

im. Zofii Wajnsztokówny
w Częstochowie, Aleja 20. Tel. 10-78.

Przyjmuje się zapisy dzieci do wszystkich klas.
Egzaminy systemem lekcyjnym.
Do przedszkola przyjmuje się dzieci od lat 3-ch.
Dla niezamożnych ulgi.

יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער געז. „תומכי עניים“

פּערזאָנלעכע וונטאָג איז אין דער שוהל „שערי ציון“ אלצע 1. פּאַרנעק-מען די אלגעמיינע פּערזאָמלונג פון דער געזעלשאַפּט „תומכי עניים“.

צו א גרויסער צאָהל אָנוועזנדע עפענט די פּערזאָמלונג וויצע-פרעזעט ה' שלמה קרויאַקאָפּ. ער לעגט פאַר אלס פּאַרזיצענדען דעם ה' שמואל פראַנק, וועלכער וועט איינשטימיג געוועהלט. איבערגעפונדיג די פּאַרויץ ווידמעט ער א פאַר ווערטער דעם נישט לאנג פּערשטאַרבענעם פרעזעט פון דער געזעלשאַפּט ה' ב. באַטשאַן.

די אָנוועזנדע בעהרען דעם אַנדעני-קען מיט אויפשטעהן פון די ערטער. אלס בייזענדע ווערין איינגעלאָרענט די ה"ה: י. צימע-מאָן, קאַלוזשינסקי און ש. באַטשאַן.

דאן ווערט איבערגעלייכעט דער קאַסע-בעריכט. עס ווייזט זיך ארויס, אז אין פּערלויף פון דער פּעריכטס-צייט האט די געזעלשאַפּט געמאַכט אַנאַומאָזן פון 40.235 14 זל.

עס ווערט אויך איבערגעלייכעט דער פּראָטאָלאַ פון דער רעוויזיאָנס קאָמי-טע, וועלכער בעשטעטיגט דעם ביי-לאַנס. נאָכהער ענטוויקעלט זיך אַ דיסקוסיאָן אין וועלכער עס בעטייליגען זיך די ה"ה: וילבערשטיין, גימלער, גיימאַרק, צימעראַמאן, גרובאַ, ראָטשטיין, סוראַוויץ, מאָנהייט, אַזשינסקי, י. איז-ראַפּעלעוויט, פראַנק, הערץ א. א.

צום שלום ווערט דער בעריכט בע-שטעטיגט און עס ווערט אויסגעדרוקט אַפּאַבלאָטירט דער אבטערענדער פּערוואַלמונג.

דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 40-1939 ווערט בעשטעטיגט אין דער הויך פון 17.470 זל.

אין דער פּערוואַלמונג ווערען גע-וועהלט פּאַלענדע ה"ה: י. וילבער-שטיין, ש. קרויאַקאָפּ, י. איזראַפּעלעוויט, ש. דרעלער, ש. בושאַסקי, י. ראָט-שטיין, י. צימעראַמאן, קאַלוזשינסקי, י. וויצענבאַט, ש. באַטשאַן, ש. אָפּ-

א פיערלינג געבוירען אין טשענסטאָאָוו

אין טשענסטאָאָוו איז זיך פּעלע-פּען א פּאַסירונג, וואס איז נאך נישט גאַטירט געווארען און דער געשיכטע פון אונזער שטאָדט.

מיט צעליכע טעג צוריק האט די פרוי פון א פראַפּעטיאָנעלען אונטער-זונד.

צייטען, וואָס צווינגען זיך צו פּערטראַכטען

די מאַקסימאַלע אָנשטרענגונג פון דער וואַכזאַמקייט און די קאַנצענטריר-רונג פון אלע געזעלשאַפּטליכע כּחוֹת — דאָס זענען אין אונזער צייט, וואס איז פול מיט דראַמאַטישער שפּאַנונג, די הויפּט אייגענשאַפטען פון לעבען פון יחיד און פּלל. עס איז קלאַר, אַז דווקא אין אַזעלכע צייטען ווערט יע-דער געשטעלט פאַר אַנפּעקאָמען פון געזעלשאַפּטליכקייט. ברי אויסצוהאַלטען דעם דאָזיגען עקזאַמען, דאַרף יעדער פּאַלענען דעם שכל הישר און מיושב'דיג און געהאַרצאָם ערפּילען זיינע פּליכ-טען מיט גבוי דער מלוכה, סיי לגבי זיין משפּחה און קינדער. אַט די צוויי-טע פּליכט לאָזט זיך פּאַרמילירען אין

פּערוואַלמונג בעת'ן געיעג נאָך אַ ראָווע-רען = גנב

מאָנטאג ארום 9 א ויגער אָווענד איז אַנטאַני וואַל, אלצע 62, צונג-גאַנגען צום „פּינגוויין"-קיאָסק רוג ער-שטע אלצע און פּילסודסקי גאַס און אַוועקגעשטעלט דערנעבען זיין ראָווער. ווען ער האט זיך נאָך א קורצע וויילע אומגעקוקט, האט וואַל דערזעהן, אז פּעיס אַרױבגעקאַנטער האט זיך אויפ-געזעצט אויף זיין ראָווער און גענומען אַוועקפּאַהרען. דער גענומענער האט געמאַכט אַנפּאַראַם און גענומען נאָך-יאָגען דעם גנב, אין וואס ס'האַבען אויך מיטגעפּאַלענען א פּאַליציאַנט און צופּעליגע דורכגעהער.

ווען דער גנב האט דערזעהן זיין דורכפאַל, האט ער אַוועקגעוואַרפּען דעם ראָווער און ענטלאָפּען אין דער ריכטונג צום וואַקאַל. א צופּעלינער דורכגעהער האט דאָן איהם נאָכגעשאַ-סען און פּערוואַלדעט אין אַרעם. די אַנגעקומענע פּאַליצי - פּונקטאַנאַרען האבען דאָן דעם פּערוואַלדעטען גנב פּערהאַלטען און אַנעפּעהירט אויף א דאַראַזשקע אין שטאָדישען שפּיטאַל אַרין, וואו ער פּערבלייבט אויף קי-ראַציע.

דער גנב הייסט סטאַניסלאָו שימ-קעוויטש פון דאָרף לודוויקוב, יעג-דושיאַווער פּאַוויאַט. זיין געוונד-צוי-שפּאַנד דראָהט נישט קיין געפּאַהר.